

från och med innevarande års början till och med 1870 års slut samt derefter årligen inbetalas åtta procent å den ursprungliga lånesumman, deraf först godtgöres fem procent årlig ränta å det efter hvarje inbetalning återstående kapitalbeloppet, samt återstoden utgör afbetalning derå.

Stockholm den 13 Februari 1868.

Arv. Fr:son Posse.

N:o 13.

Auk. till Riksd. Kansli den 13 Febr. 1868, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, om anvisande af särskildt anslag för allmänna arbeten under år 1868 till beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af missväxt och dyr tid nödställda befolkningen inom vissa delar af landet.

(R. A.)

Under tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i åtskilliga län, med anledning af den betryckta ställning, hvaruti befolkningen inom dessa län sig befinner, till följd, ej mindre af flera på hvarandra följande års felslagna skördar och den under sistförflutna året i vissa trakter inträffade nästan fullständiga missväxt, än äfven af den minskade arbetsförtjenst, hvilken af andra förhållanden och i allmänhet dyr tid förorsakats, hos Kongl. Maj:t gjort underdåniga framställningar om medels anvisande för utförande af allmänna arbetsföretag, att så fort som möjligt under in-

nevarande år sättas i verket, har Kongl. Maj:t uti ofvanberörda nådiga Proposition (införd under N:o 9 i 1 Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll) uppgifvit de allmänna arbeten, som i sådant afseende blifvit ifrågasatta, samt i sammanhang dermed jemväl meddelat Riksdagen hvad som förekommit beträffande det vid 1862—1863 års riksdag för verkställande af nödiga rensningar i Luleå elf samt anläggande af kanaler med lutande planer förbi Hedens och Ede forsar, i ändamål att derigenom erhålla oafbruten kommunikation mellan Luleå och Storbacken, till Kongl. Maj:ts disposition anvisade anslag af 852,000 R:dr, hvaraf 500,000 R:dr blifvit lyftade och 352,000 R:dr ännu äro inestående; och har Kongl. Maj:t, beträffande berörda från särskilda orter sökta statsbidrag, yttrat den åsigt, att Kongl. Maj:t visserligen ansåge af största vikt, att tillfälle till arbetsförtjenst genom utförande af större allmänna företag blefve beredt företrädesvis de af missväxt eller felslagen skörd hemsökta norra provinserna; men att Kongl. Maj:t funne det icke heller böra lemnas utan öfvervägande, att de i allmänhet rådande höga pris på de viktigaste lefnadsförnödenheterna efter all sannolikhet komme att under instundande vår och sommar inom vissa delar äfven af det öfriga landet föranleda behof af bidrag till allmänna arbetsföretag, helst det icke torde kunna under året påräknas, att större arbeten i enskild väg komme till utförande, och jernvägsbyggnaderna under innevarande år jemförelsevis blefve föga omfattande, hvarigenom en stor del af den befolkning, som dervid förut varit sysselsatt, måste sakna anställning. Vid sådant förhållande har Kongl. Maj:t ansett Dess framställning till Riksdagen om nödiga medel för ändamålet icke endast böra afse de norra länen, hvilka redan erhållit betydlig undsättning från Statens sida och frikostigt understöd jemväl på enskild väg, utan böra gifvas en mera allmän omfattning. Då dertill komme, att ännu vore oafgjordt huruvida arbetena vid Luleå elf under året blifva fortsatta, derigenom i väsendtlig mån skulle förminskas behofvet att inom Norrbottens län bereda särskilda arbetstillfällen; äfvensom att, beträffande en del af de arbeten, som blifvit ifrågasatta, ytterligare upplysningar måtte inhemtas och vederbörandes yttranden erfordras angående tillstyrkta nedsättningar i de begärda statsbidragens belopp, har Kongl. Maj:t, utan att för närvarande ingå i pröfning af den ena eller andra ortens större eller mindre behof af understöd eller af lämpligaste fördelningen utaf de medel, som kunna varda beviljade, föreslagit Riksdagen att till väganläggningar och vägförbättringar, sjösänkningar och vattenaftappningar samt andra allmänna arbeten, af den art att understöd till desammas utförande af statsmedel vanligen lemnas, för år 1868 särskildt anvisa ett belopp af Femhundra tusen Riksdaler att af Kongl.

Maj:t användas under iakttagande af de allmänna villkor och stadganden, som vid sednaste riksdag i afseende å dylika arbeten fastställdes.

Då Kongl. Maj:t slutligen fästat Riksdagens synnerliga uppmärksamhet å det önskvärda deruti, att förevarande till Riksdagen öfverlemnade framställning ju förr desto heldre till pröfning och afgörande företoges, har Stats-Utskottet, till hvars handläggning denna nådiga Proposition blifvit remitterad, ansett sig nu böra i detta ämne afgifva sitt utlåtande.

Utan att bestrida rigtigheten deraf, att, när Statens mellankomst oundgängligen påkallas för lindrande af nöd, uppkommen i följd af missväxt inom vidsträcktare områden, hjälpen företrädesvis bör lemnas genom att bereda tillfällen till arbetsförtjenst för den nödlidande befolkningen, torde dock kunna ifrågasättas, om ett obetingadt bifall bör lemnas till hvad af Kongl. Maj:t uti förevarande nådiga Proposition blifvit föreslaget. Uti Propositionen finnes nemligen antydt, att, ehuru de af missväxt eller felslagen skörd hemsökta norra provinserna företrädesvis äro i behof af tillfällen till arbetsförtjenst, borde dock äfven komma under öfvervägande, huruvida icke de i allmänhet rådande höga pris på de viktigaste lefnadsförnödenheterna efter all sannolikhet komme att under instundande vår och sommar inom vissa delar af det öfriga landet föranleda behof af bidrag till allmänna arbetsföretag. Det är således icke endast till lindrande af en redan för handen varaande nöd, som det ifrågavarande statsanslaget blifvit äskadt, utan dermed afses jemväl att erhålla tillgångar att bispringa orter, hvilka först under instundande vår och sommar torde komma i behof af hjälp. Det kan likväl ifrågasättas, huruvida det är gagneligt att utan föregången pröfning af ett redan gifvet behof anvisa medel för att skaffa arbetsförtjenst inom orter, som framdeles kunna komma att anse sig behöfva Statens biträde, då detta i icke ringa mån skulle motverka den enskilda omtanken och företagsamheten, om befolkningen, genom ett dylikt, utan bestämdt angifvet särskildt ändamål beviljadt anslag, finge anledning till den föreställningen, att Staten ville ikläda sig skyldigheten att skaffa arbete åt alla de delar af landet, som i följd af de höga priserna å lefnadsförnödenheter under årets lopp funne svårighet att lemna sådant åt de behöfvande. Om Riksdagen på förhand anvisade särskilda anslag i hufvudsakligt syfte att bereda arbete, utan att sjelfva arbetsföretagets nödvändighet eller behöflighet utgjorde väsendtligaste skälet till dess åvägbringande, skulle ock lätt kunna inträffa, att den inom en ort väl behöfliga arbetskraften blefve ryckt från gagneligare och nödvändigare företag, samt att den enskilde arbetsgifvaren nödgades inställa dylika företag, då han icke vore i tillfälle betala så hög arbetslön, som kunde utfästas för de allmänna arbetena,

hvilka blifvit satta i verket utan beräkning derpå, att företagen skulle lemna tillräcklig afkastning på anläggningskostnaden.

Vid förevarande frågas bedömande bör icke heller förbises att, enligt hvad Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof gifver vid handen, Kongl. Maj:t för de af sistlidna års missväxt föranledda undsättningar utaf statsmedel redan anvisat icke mindre än 1,873,731 R:dr, samt att de nödlidande derutöfver genom den enskilda välgörenheten fått emottaga gåfvor i penningar och varor, uppgående i värde till mer än en half million R:dr. Det torde kunna antagas, att den mest trängande nöden härigenom blifvit afhjelpat åtminstone för den närmaste tiden och intilldess sommaren kan lemna ymnigare tillfälle till arbetsförtjenst. De arbetsföretag, hvartill de äskade medlen skulle omvändas, lära dessutom svårligen kunna komma att påbegränsas innan en mildare årstid redan beredt lindring i den svåraste nöden.

Hvad särskildt beträffar frågan, huruvida det af Kongl. Maj:t äskade anslaget borde få användas till understöd för utförande af *sjösänknningar* och *vattenaftappningar*, så, enär dylika arbeten i allmänhet afse att bereda fördelar förnämligast åt deltagarne deri, torde med skäl kunna ifrågasättas, om Staten bör, under nuvarande förhållanden, öka de anslag, som under föregående tider varit dertill beviljade. Genom understöd af statsmedel för deras utförande torde i de flesta fall, om ock några enskilde deraf hafva fördel, den kringliggande orten få vidkännas uppoffringar genom arbetsprisernas uppjagande utöfver hvad den enskilde kan hafva råd att betala. Deremot synas arbeten, som afse nödiga kommunikationsförbättringar, lämpligare kunna utgöra föremål för understöd, enär fördelarne deraf i större eller mindre mån tillfalla en hel landsort.

Men ehuru Utskottet, på nu antydda skäl, anser betänkligt, att, i den omfattning Kongl. Maj:t äskat, bevilja medel för ofvan uppgifna ändamål, har dock Utskottet, i betraktande deraf, att de för undsättningar vid missväxt afsedda medel redan till hela sitt belopp blifvit disponerade, samt att några andra tillgångar för ifrågavarande ändamål nu icke stå till Kongl. Maj:ts disposition, funnit sig böra tillstyrka, att någon del af den utaf Kongl. Maj:t äskade summan så skyndsamt som möjligt varder anvisad, på det att arbetsföretagen i de orter, der Statens biträde oundgängligen påkallas, måtte, i den mån årstiden det tillåter, kunna taga sin början.

Då emellertid beviljandet af statsbidrag till beredande af arbetsförtjenst åt en af missväxt nödlidande befolkning endast bör ifrågakomma der stor och verklig nöd förefinnes, lärer Kongl. Maj:t icke underlåta tillse att, om några medel nu af Riksdagen härtill anvisas, desamma icke varda an-

vända till arbeten i sådana orter, der arbetslönerna fortfarande hålla sig höga. Under denna förutsättning har Utskottet trots sig kunna föreslå,

att Riksdagen måtte, till beredande af arbetsförtjenst å den i följd af missväxt och dyr tid nödställda befolkningen inom vissa delar af landet, till Kongl. Maj:ts disposition för år 1868 särskildt anvisa ett belopp af Tvåhundra tusen Riksdaler, att användas till anläggning och förbättring af vägar och andra kommunikationsanstalter, under iakttagande af de allmänna vilkor och stadganden, som vid sednaste riksdag i afseende å beviljade statsbidrag till dylika arbeten blefvo fastställda.

Stockholm den 12 Februari 1868.

Arv. Fr:son Posse.

Reservation:

af Grefve af Ugglas, Ludvig.